

تجربه یک معلم

چگونه می توانم دانش آموزان کم توان ذهنی را تشویق کنم تا تکلیف های خود را با انگیزه و دقت انجام دهند؟

فیضیه پرویز پور / مرکز آموزش استثنایی شهید نظرزاده خرم آباد

گاهی نیز آنها را جریمه و تنبیه می نمودم. اما این کارهای من نتیجه نمی داد و باز هم وضعیت به همان صورت پیش می رفت. یکی از دانش آموزان اغلب برای انجام ندادن تکلیف ها فراموشی را بهانه می کرد.

یکی دیگر از بچه ها همیشه تکلیف های خود را بی دقت، نامرتب، بدخط و پراز اشتباه انجام می دهد. دانش آموز دیگری در کلاس بود که تکلیف های درس ریاضی را انجام نمی داد و در مقابل پرسش من در مورد علت عدم تکلیف ها می گفت: من ریاضی بلدم و نیازی ندارم بنویسم.

با حاکم شدن این وضعیت در کلاس به فکر راه چاره ای افتادم تا بدان وسیله دانش آموزان را برای انجام تکلیف های خود تشویق و ترغیب کنم.

روش های گردآوری اطلاعات

ابتدا به یادداشت برداری پرداختم. دفتری تهیه کردم و نام دانش آموزان را در آن نوشتم و هر روز نحوه ی انجام تکلیف ها را در آن ثبت کردم. روزهایی را که دانش آموز تکلیف های خود را انجام نمی داد یا بدخط و نامرتب می نوشت ثبت می کردم و علتی

توصیف وضعیت موجود

من آموزگار دانش آموزان کم توان ذهنی هستم. در سال تحصیلی ۸۴-۱۳۸۳ در پایه ی چهارم آموزشگاه استثنایی شهید نظرزاده شهر خرم آباد مشغول به کار شدم. دانش آموزان کلاس من هشت نفر پسر کم توان ذهنی بودند. در آغاز من نیز مانند همه ی معلمان دیگر شروع به فعالیت و تدریس کردم و در پایان هر روز در قسمت هایی که احساس می کردم دانش آموزان نیاز به تمرین و تکرار بیشتری برای یادگیری دارند تکلیف هایی مشخص می کردم تا در منزل انجام دهند و روز بعد پس از انجام حضور و غیاب از دانش آموزان می خواستم که تکلیف هایی نوشتنی خود را روی میز بگذارند و من ضمن مشاهده ی آنها در گوشه ای امضای کردم و تکلیف های را نیز که قرار بود آنها بخوانند در ساعت مشخص مربوط به همان درس پرسش می کردم.

اما مدتی نگذشت که متوجه شدم بعضی از آنها تکلیف های خود را به درستی انجام نمی دهند، بعضی نیز تکلیف ها را کتیف، نامرتب، و یا ناقص می نوشتند. در نتیجه من هر روز در مقابل انجام ندادن یا نامرتب بودن تکلیف ها آنها را باز خواست می کردم. و

رانیز که دانش آموز بیان می کرد می نوشتم.

از روش مشاهده نیز استفاده کردم بدین ترتیب که تکلیف هایی را در کلاس برای دانش آموزان معین می کردم و سپس نحوه ی انجام دادن هر کدام از دانش آموزان را مشاهده می کردم. که آیا با دقت و حوصله این کار را انجام می دهند یا خیر. در نهایت نتایج به دست آمده را در جدولی ثبت کردم (جدول شماره ۱). در مورد دانش آموزان با معلمان سال های گذشته ی آنها صحبت کردم و نظر آنها رانیز جویا شدم.

تجزیه و تحلیل داده ها:

پس از گذشت دو هفته اطلاعاتی را که جمع آوری کرده بودم مورد تجزیه و تحلیل قرار دادم. سپس نتایج را جمع بندی و خلاصه کردم.

۱. حسین گاهی تکلیف هایش را ناقص انجام می داد. او دانش آموز خوبی بود و در کلاس علاقه ی کافی به درس نشان می داد. وقتی علت ناقص بودن تکلیف هایش را در بعضی از روزها پیگیری کردم، متوجه شدم پدر او مستخدم و سرایدار مدرسه است و حسین گاهی در انجام کارها به او کمک می کند و در نتیجه از انجام تکلیف های خود باز می ماند.

۲. رامین دانش آموز دیگری بود که اغلب فراموشی را بهانه می کرد یا می گفت یادم رفته، چه باید می نوشتم. یا می گفت نوشته ام ولی دفتر مشقم را در منزل جا گذاشته ام. و حید نیز تقریباً مانند رامین عمل می کرد.

۳. ناصر نیز بیشتر مواقع تکلیف های ریاضی را انجام نمی داد، زیرا تصور می کرد ریاضی را خوب بلد است و نیازی به تکرار و تمرین ندارد.

ویژگی های راههای پیشنهادی برای تغییر

به راههایی که می توانست مشکل کلاس مرا حل کند فکر کردم. با معلمان همکار خود در آموزشگاه صحبت کردم تا از تجربیات آنها استفاده کنم. چند کتاب و مجله نیز در این زمینه مطالعه کردم سپس راههایی را انتخاب کردم:

۱. قبل از هر چیز لازم دانستم که از اولیاء دانش آموزان دعوت کنم تا در جلسه ای که روزی مشخص برای آن تعیین کرده بودم شرکت کنند. در آن روز وقتی اولیاء در جلسه حاضر شدند موضوع را برای آنها مطرح کردم سپس اهمیت انجام صحیح و به موقع تکلیف ها را برای آنها توضیح دادم و از آنها خواستم در این زمینه بیشتر به فرزند خود کمک کنند، ضمناً به آنها یادآوری کردم که اگر تمایل دارند فرزند آنها برایشان کاری انجام دهد و یا در انجام کاری با آنها همکاری کند زمانی که او باید تکلیف هایش را انجام دهد این کار را نکنند.

۲. در کلاس زمانی که برای دانش آموزان تکلیفی مشخص می کردم آن را با خط خوانا روی تابلو نوشتم و از آنها می خواستم آن را با دقت بخوانند و در دفترچه هایی که برای همین منظور از آنها خواسته بودم تهیه کنند یادداشت نمایند تا آن را فراموش نکنند.

۳. در دادن تکلیف ها تنوع ایجاد کردم و گاهی دو جور تکلیف مشخص می کردم و از بچه ها می خواستم هر کدام را که خودشان انتخاب می کنند انجام دهند.

۴. برای دانش آموزانی که فکر می کردم در برخی از زمینه ها جلوتر از بقیه هستند تکلیف های مشکل تری تعیین می کردم. تا با میل و رغبت به انجام آنها مشغول شوند.

۵. هر روز تکلیف ها را با دقت مشاهده می کردم و برای تکلیف های آنها نمره هایی کیفی نظیر عالی، خوب و یا متوسط تعیین می کردم.

۶. گاهی هیچ تکلیفی به آنها نمی دادم تا آزاد باشند.

۷. به دانش آموزان گفتم در پایان هر ماه دانش آموزانی که بهتر از بقیه تکلیف های خود را انجام دهند تشویق خواهند شد و جایزه خواهند گرفت.

۸. جدولی در کلاس نصب کردم و هر روز برای بهترین تکلیف ها در جلوی اسم شخص ستاره می زدم.
چگونگی نظارت بر راه حل جدید

در زمانی که شیوه های فوق را در کلاس انجام می دادم همچنان به یادداشت برداری و مشاهده نحوه ی انجام تکلیف ها می پرداختم. در گذشت کمتر از یک ماه متوجه تغییراتی در دانش آموزان شدم به این معنی که هر بار که به ثبت چگونگی انجام تکلیف ها می پرداختم متوجه می شدم که مثلاً رامین کمتر تکلیف هایشان را فراموش می کند یا به ندرت دفترش را در منزل جامی گذارد.

ناصر نیز که اغلب از انجام تکلیف های ریاضی سر باز می زد با دادن تکلیف های دشوارتر به انجام آنها علاقه مند شده بود به

راجویا شدم آنها نیز تائید کردند که با این شیوه ها فرزندان شان میل و رغبت بیشتری به انجام تکلیف ها دارند.

از دانش آموزان نیز نظر خواهی کردم آنها نیز از این وضعیت راضی بودند و از همه مهمتر بارفتن سطح نمره ها دانش آموزان در دروس مختلف مخصوصا درس املا، حاکی از موفقیت آمیز بودن برنامه اجرا شده ی من در کلاس بود.

تصمیم نهائی

در نهایت تصمیم گرفتم که همراه کلاس و در انجام تکلیف ها به دنبال ایجاد تنوع باشم و توان و نیاز دانش آموزان را در نظر بگیرم. از دادن تکلیف های بی جا، بی مورد و زیاده از حد پرهیز کنم و گاهی از آنها بخواهم که خودشان در هر زمینه ای که احساس می کنند نیاز دارند برای خود تکلیف مشخص نموده و انجام دهند

نحوی که خودش گاهی از من تقاضای کرد تمرین های مختلف برای او بنویسم تا انجام دهد.

با اولیاء مرتب در تماس بودم و گاهی با آنها مکاتبه می کردم و از نظرات و صحبت های آنها در مورد فرزندشان و شیوه ی عملکرد او در مورد تکلیف هایش در منزل جویا می شدم.

چگونگی ارزیابی از نتایج راه حل جدید

نتایج حاصل از کارم را با یادداشت های گذشته مقایسه کردم و در این زمینه نظر همکاران را نیز جویا شدم آنها نیز با توجه به نتایج به دست آمده ایجاد تغییر و بهبود کیفیت انجام تکلیف ها را پذیرفتند.

از اولیاء دانش آموزان نیز به صورت کتبی نظر خواهی کردم. در مورد ادامه روند انجام تکلیف ها به روش های جدید نظر آنها

جدول شماره ۱ (قبل از راههای جدید)

نحوه ی انجام تکلیف ها در یک هفته (۶ روز)				نام دانش آموز	
کامل و تمیز	کامل و نامرتب	ناقص	انجام نداده	دفترش را جا گذاشته	
۴ مرتبه				۲ مرتبه	فردین
۶ مرتبه					مسعود
۲ مرتبه	۳ مرتبه	۱ مرتبه			وحید
۶ مرتبه					رضا
۲ مرتبه		۲ مرتبه	۲ مرتبه	۲ مرتبه	رامین
۳ مرتبه		۳ مرتبه			ناصر
	۶ مرتبه				سجاد
۵ مرتبه		۱ مرتبه			حسین

جدول شماره ۲ (پس از اجرای آزمون)

نحوه ی انجام تکلیف ها در یک هفته (۶ روز)				نام دانش آموز	
دفتersh را جا گذاشته	انجام نداده	ناقص	کامل و تمیز	کامل و نامرتب	
مرتبہ ۱	---	---	---	مرتبہ ۵	فردین
---	---	---	---	مرتبہ ۶	مسعود
---	---	مرتبہ ۲	---	مرتبہ ۴	وحید
---	---	---	---	مرتبہ ۶	رضا
مرتبہ ۱	---	---	---	مرتبہ ۵	رامین
---	---	مرتبہ ۱	---	مرتبہ ۵	ناصر
---	---	---	---	مرتبہ ۵	سجاد
---	---	---	---	مرتبہ ۶	حسین

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

